

Zofia Latawiec

Temat rozprawy: Ρυθμίζει τὴν ψυχὴν – idea wychowania w traktacie Chryzostoma
Περὶ κενοδοξίας καὶ ὅπως δεῖ τοὺς γονέας ἀνατρέφειν τὰ τέκνα.

Streszczenie

Przedmiotem niniejszej rozprawy jest analiza traktatu Jana Chryzostoma *Περὶ κενοδοξίας καὶ ὅπως δεῖ τοὺς γονέας ἀνατρέφειν τὰ τέκνα* – jednego z najdłuższych i najbardziej kompletnych wykładów dotyczących wychowania jakie zachowała literatura wczesnochrześcijańska. Mówca, starając się odpowiedzieć na macierzyńskie i ojcowskie zmagania swoich wiernych, zaprezentował kompletny (tj. obejmujący konkretny, mierzalny okres życia dziecka od niemowlęctwa do dojrzałości) wykład, o tym jak „uporządkować duszę” dzieci. Najbardziej istotna z perspektywy niniejszej pracy przyczyna atrakcyjności tekstu ukryta jest w sposobie wykładania treści wychowawczych przez Chryzostoma. Otóż obok często spotykanych w literaturze antycznej czasowników dotyczących wychowania (takich jak *παιδεύω*, *διδάσκω*, *τρέφω*) Chryzostom, tłumacząc sedno wychowawczych zmagañ, posługuje się derywatami leksemu: *ῥυθμίζω*. Czasownik ten oznacza porządkowanie, sprowadzanie do harmonii czy proporcji tego, co znajduje się w nieładzie. Wspomniana harmonia, stworzenie porządku wśród wzajemnie oddziałujących na siebie elementów, są dla Chryzostoma sednem skutecznego wychowania.

Z uwagi na istotny aspekt problematyczny, związany z przekładem wspomnianego już wielokrotnie czasownika, a także ogromną wartość merytoryczną poszczególnych wychowawczych pojęć, które osadzone są na leksyce greckiej, istotne wydało się autorce dołączenie przekładu całości dzieła Złotoustego.

Niniejsza rozprawa składa się z czterech rozdziałów. W pierwszym zarysowana została historia tekstu oryginalnego wraz ze szczegółowym streszczeniem traktatu *O Wychowaniu*. Drugi rozdział dotyczy kontekstu powstania dzieła z perspektywy jego autora, stanowi więc opis działalności Złotoustego za czasów jego posługi w Antiochii, dodatkowo zamieszczony został także krótki przegląd innych dzieł Chryzostoma traktujących o wychowaniu. Rozdział trzeci poświęcony został kulturowemu kontekstowi dzieła, a mianowicie: życiu dzieci w III- i IV-wiecznej Antiochii oraz różnicom i powiązaniom edukacji chrześcijańskiej i świeckiej. Rozdział czwarty to analiza passusów pochodzących z traktatu z udziałem czasownika ἑυθμιζω. Zwieńczeniem niniejszej rozprawy są konkluzje.

Wszelkie cenne uwagi i wskazówki Złotoustego, a także przemyślany i kompletny program wychowawczy oraz twórczy zarys najważniejszych zadań rodzicielstwa podkreślają wielką wartość tekstu na tle całej starożytności – Chryzostom zaskakuje nowatorstwem podejścia do wychowania oraz odmiennością od spojrzeń tradycyjnych i dominujących.
